

מאזן הכוחות משתנה: המאבק על איי פוקלנד יוצר בריתות חדשות

written by פרופ' זכי שלום | 27.04.2026

בשנת 1982 עוצב העולם המערבי על ידי שני מנהיגים דומיננטיים ובעלי קו אידיאולוגי דומה: נשיא ארצות הברית רונלד רייגן וראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר. שניהם הובילו מדיניות ימנית מובהקת, שהתבססה על כלכלה חופשית והתנגדות חריפה לסוציאליזם. השילוב בין בהירות אידיאולוגית, סמכותיות פוליטית ותמיכה ציבורית רחבה אפשר להם לבסס שיתוף פעולה הדוק במיוחד בין ארה"ב לבריטניה לאורך שנות ה-80.

שיתוף פעולה זה עמד למבחן במלחמת פוקלנד. באותה תקופה שלטה בארגנטינה חונטה צבאית בראשות הגנרל לאופולדו גאלטיירי, שניהלה את המדינה באמצעות דיכוי אכזרי של כל ביטויי מחאה וביקורת. ב-2 באפריל 1982 פלש צבא ארגנטינה לאיי פוקלנד טריטוריה שהייתה בשליטה בריטית מאז 1833. בריטניה הגיבה בעוצמה ושלחה כוח ימי למרחק של כ-13,000 קילומטרים אל דרום האוקיינוס האטלנטי. לאחר יותר מ-70 ימי לחימה הצליחה להביס את הצבא הארגנטינאי ולהשיב את השליטה באיים.

מאז הפכה השליטה הבריטית לעובדה פוליטית מבוססת. ארצות הברית, אף שלא הכירה רשמית בריבונות הבריטית, קיבלה בפועל את שליטתה דה-פקטו. לאורך השנים נותר הסכסוך רדום יחסית, כאשר ארגנטינה נמנעה מצעדים משמעותיים לשינוי הסטטוס קוו.

בשבועות האחרונים מסתמנת תפנית. תחת הנהגתו של הנשיא חאבייר מיליי, ארגנטינה מאמצת גישה אסרטיבית יותר לסוגיית פוקלנד. מיליי, המקיים קשרים קרובים עם דונלד טראמפ ובנימין נתניהו, מאותת על כוונתו לחדש את המאבק על האיים.

עמדה זו נוסחה באופן חד על ידי שר החוץ הארגנטינאי, פבלו קוורינו, שקרא לחידוש משא ומתן דו-צדדי עם בריטניה ולסיום "הקולוניאליזם" הבריטי. הוא הדגיש כי ארגנטינה מחזיקה בזכויות ריבוניות על האיים, ודחה את תחולת עקרון ההגדרה העצמית במקרה זה. לדבריו, תושבי האיים אינם מהווים "עם" מוכר לפי האו"ם, אלא "אוכלוסייה מושתלת", ולכן אינם יכולים להכריע בסכסוך טריטוריאלי שבו הם צד. קוורינו הדגיש את נכונות ארצו להגיע ל"פתרון שלום וסופי", אך כזה שיתבסס על עקרון השלמות הטריטוריאלית ולא על רצון התושבים.

במקביל, ניכרת גם תזוזה בעמדה האמריקנית. אף שאין הכרזה רשמית על שינוי מדיניות, וושינגטון מאותתת על נכונות לבחון מחדש את תמיכתה בבריטניה. דיונים בפנטגון באשר לבחינה מחודשת של העמדה כלפי הריבונות הבריטית, לצד הסכמה אמריקנית לעסקאות נשק עם ארגנטינה, מצביעים על שינוי מגמה.

שינוי זה אינו מתרחש בחלל ריק. מערכת היחסים בין ארה"ב לבריטניה מצויה במתח גובר בשנים האחרונות. ראשית, ברמה האידיאולוגית² נשמעת ביקורת אמריקנית גוברת, כולל מצד סגן הנשיא ג'יי.די. ואנס, על תהליכים פוליטיים פנימיים בבריטניה, המטילים ספק בדימויה כמופת דמוקרטי. שנית, במסגרת נאט"ו³ דרישת הנשיא טראמפ להגדלת הוצאות הביטחון יצרה חיכוכים משמעותיים עם לונדון. שלישית, ובעיקר, הסתייגותה של בריטניה מהשתתפות מלאה במהלכים הצבאיים של ארה"ב וישראל מול איראן נתפסה בווינגטון כחוסר מחויבות.

על רקע זה מתגבשת תפיסה אמריקנית חדשה, שלה נתן ביטוי ברור שר ההגנה פיט הגסט': בריתות אינן עוד חד-צדדיות. בעלות ברית נדרשות לא רק ליהנות מהגנה אמריקנית, אלא גם לתמוך באופן פעיל במדיניותה של ארה"ב. להיעדר תמיכה עשוי להיות "תג מחיר". בהקשר זה, סוגיית פוקלנד משמשת ככלי לחץ עקיף על לונדון⁴ איתות לכך שהתמיכה האמריקנית אינה מובטחת.

סביר להניח כי מהלכיהן של ארגנטינה וארצות הברית מול בריטניה תואמו, לפחות בחלקם, עם ראש הממשלה נתניהו במהלך ביקורו האחרון של חאבייר מיליי בישראל. עבור ישראל, להתפתחויות אלו יש משמעות אסטרטגית ברורה: הן ממחישות את עומק התיאום עם ארה"ב ומחזקות את מעמדה של ישראל כשותף מרכזי של ווינגטון.

ההתפתחויות סביב איי פוקלנד ממחישות כי גם סכסוכים "רדומים" עשויים לשוב למרכז הבמה כאשר מאזן הכוחות משתנה. מעבר לכך, הן משקפות את אופייה המשתנה של המערכת הבינלאומית⁵ מערכת שבה בריתות נעשות מותנות יותר, אינטרסים גוברים על עקרונות, והמחויבות נבחנת במעשים.

מכאן נגזרת מסקנה מדינית ברורה עבור ישראל: יש לשמור על תיאום הדוק עם ארצות הברית ולהימנע מחיכוכים מיותרים. במקביל, ראוי לאמץ גישה פרגמטית ברוח דוקטרינת בן-גוריון⁶ גמישות בסוגיות משניות לצד עמידה תקיפה בנושאים קיומיים.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 27 באפריל 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.